

ПРИЧАСТИЯТА НА СТРАДАТЕЛНИЯ ПЕРФЕКТ В ГРЪЦКИ И ТЕХНИТЕ ФУНКЦИОНАЛНИ ЕКВИВАЛЕНТИ В БЪЛГАРСКИ (ВЪЗ ОСНОВА НА ПРЕВОДЕН КОРПУС)

Десислава ЙОРДАНОВА-ПЕТРОВА

ЮЗУ „Неофит Рилски“, България

E-mail: dessita_y@yahoo.com

THE PARTICIPLES OF THE PASSIVE PERFECT IN GREEK AND THEIR FUNCTIONAL EQUIVALENTS IN BULGARIAN (BASED ON A TRANSLATION CORPUS)

Desislava YORDANOVA-PETROVA

South-West University “Neofit Rilski“, Bulgaria

E-mail: dessita_y@yahoo.com

ABSTRACT: This paper focuses on the participles of the passive perfect in the Greek language and their functional equivalents in Bulgarian translations. For the purposes of the study, a translation corpus was used, consisting of 500 forms of the Greek participles of the passive perfect. The examples are excerpted from five books by Greek authors, translated into Bulgarian by professional translators. The results of the research show that the dominant functional equivalent of the Greek participle of the passive perfect in the Bulgarian language is quite naturally the past passive participle. Yet, although both languages have the category of past passive participles, with similar meanings and functions, in the course of the study it turned out that only about half of the forms of participles in Greek are rendered into Bulgarian with the same type of participles. The other main functional equivalents of the Greek participles of the passive perfect are adjectives and past perfect active participles, and in rare cases adverbs, nouns, verbs, other participles and prepositional phrases are used. The present study once again illustrates the fact that comparative research has always been and will continue to be a reliable tool for a more systematic and comprehensive study of the meanings and functions of certain linguistic phenomena, something that is not always achievable in a single language.

KEYWORDS: participles of passive perfect, functional equivalents, dominant functional equivalent

Предмет на настоящия доклад са причастията на страдателния перфект в гръцкия език и техните функционални еквиваленти при превода им на български език. Въпреки че и двата разглеждани езика притежават категорията минали страдателни причастия, при това със сходни функции, в хода на изследването се оказва, че едва около половината форми на страдателни причастия в гръцкия език се предават на български език със същия вид причастия. Настоящото проучване илюстрира за пореден път факта, че съпоставителните изследвания винаги са били и ще продължават да бъдат надеждно средство за по-пълно и задълбочено разкриване на значенията и функциите на дадени езикови явления, нещо, което в рамките само на един език невинаги е постижимо.

1. Увод

Преди да пристъпим към представяне на резултатите от същинското изследване, ще посочим накратко значението и употребата на причастие на страдателния перфект в гръцкия език и съответно на миналото страдателно причастие в българския език.

Традиционно в гръцките граматика перфектното страдателно причастие, или причастие на страдателния перфект, се разглежда като едно от най-често използваните причастия в съвременния гръцки език, употребявано главно в ролята на определение (съгласувано определение, обособено определение, сказуемно определение), напр. *πεταμέννα λεφτά* – ‘хвърлени (на вятъра) пари’ (Holton, 2000, с. 236), а в съчетание със спомагателния глагол *είμαι* (съм) образува т.нар. втори тип на перфекта – напр. *το γράμμα είναι γραμμένο* – ‘писмото е написано’ (Цангалидис, 2012, с. 1167). Тези конструкции се смятат за равностойни до известна степен на формите в страдателен залог на перфекта (от типа: *το γράμμα έχει γραφτεί* – ‘писмото е написано’), макар че съществуват някои семантични разлики между тях – при конструкцията с причастие се набляга в по-голяма степен на резултата от действието, докато при конструкцията с перфект се подчертава действието (Holton, 2000, с. 234, 236).

В българския език миналото страдателно причастие също се смята за едно от най-използваните причастия, а значението му е следното: „резултатът от извършеното действие се представя като признак на съответния предмет или лице“ (Стоянов (гл. ред.), 1983, с. 381). Когато се използват самостоятелно, тези причастия се употребяват като определения, като в този случай могат да бъдат: а) обикновени определения, членувани или не (напр. *прочетена книга*); б) сказуемни определения към подлога или прякото допълнение, в нечленувана форма (напр. *Виждаше се уволнен, опозорен, а може би и тикнат в затвора при престъпниците...* (Ив. Петров); в) обособени определения, понякога с доста разширен състав, близки по функция до подчинените определителни изречения, по-често в нечленувана форма (напр. *Майката ... метеше двора, обсипан с окапалите листа на ореха* (Д. Димов) (Стоянов (гл. ред.), 1983, с. 381, Ницолова, 2008, с. 438 – 439). Миналото страдателно причастие има и несамостоятелна употреба, когато участва в образуването на различни глаголни форми (за времена и наклонения) в страдателен залог с помощта на спомагателния глагол *съм* (напр. *Стоките ще бъдат прегледани от комисията*) (Стоянов (гл. ред.), 1983, с. 382).

2. Резултати от проведеното изследване

За да бъдат открити функционалните еквиваленти на гръцкото причастие на страдателния перфект в българския език, бе използван преводен корпус, състоящ се от общо 500 форми на разглеждания вид страдателно причастие. За целите на изследването бяха използвани пет произведения на гръцки писатели, преведени на български език от различни преводачи, като от всяко произведение бяха ексцерпирани по 100 примера с конкретния вид страдателно причастие. Посоченото количество примери бе оценено като представително, тъй като бе проведен контролен експеримент с още 100 примера, който показва почти идентични резултати. Преводът на 5-те книги на български език е дело на опитни професионални преводачи, като стремежът бе те да са различни, за да се избегне евентуалното влияние на субективния избор на преводача върху резултатите от изследването. Тази цел бе постигната почти изцяло – петте произведения на гръцки автори са преведени на български език от четирима преводачи. В таблицата по-долу (Табл. 1) са посочени функционалните еквиваленти на български език на гръцките причастия на страдателния перфект.

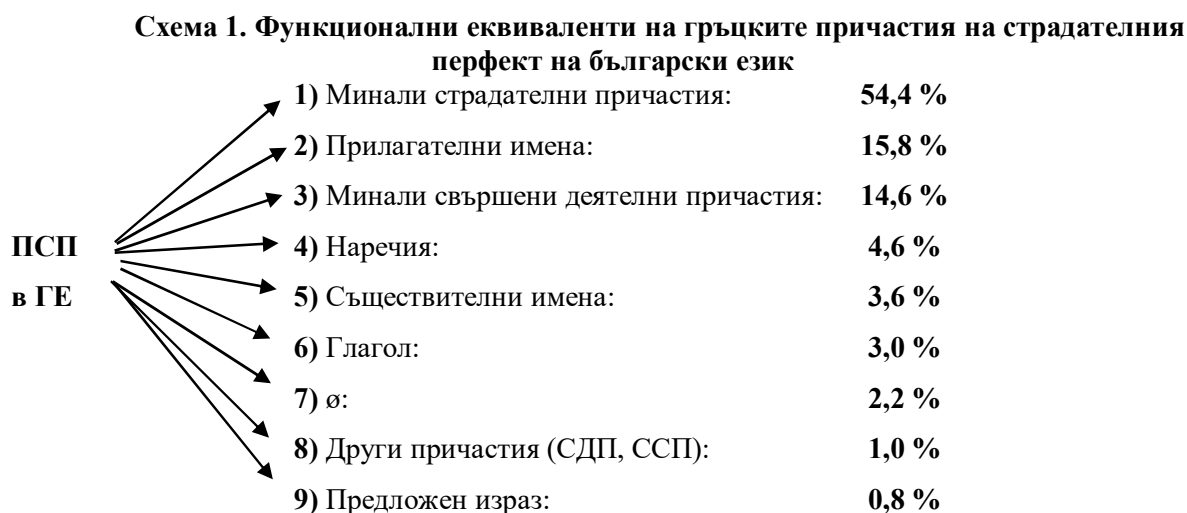
Таблица 1.

Таблица с преводните еквиваленти на гръцките причастия на страдателния перфект на български език

Еквивалент Заглавие (по 100 форми от книга)	Преведени с минали страдателни причастия		Преведени с прилагател ни имена		Преведени с минали свършени деятелни причастия (на -л)		Преведени с наречия		Преведени със съществител ни имена		Преведени с глагол		Преведени с ъ		Преведени с други причастия (сег. деятелни, сег. страдателни причастия)		Преведени с предложен израз	
	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%
1. Христос отново разпнат	49	49%	17	17%	16	16%	10	10%	4	4%	2	2%	-	-	-	-	1	1%
2. Мъртвите чакат	59	59%	15	15%	15	15%	2	2%	4	4%	3	3%	-	-	-	-	2	2%
3. Третото венчило	62	62%	17	17%	13	13%	3	3%	2	2%	2	2%	1	1%	-	-	-	-
4. Корсарят и статуята	50	50%	13	13%	17	17%	3	3%	6	6%	2	2%	6	6%	3	3%	-	-
5. Богати и бедни	52	52%	17	17%	12	12%	5	5%	2	2%	6	6%	4	4%	2	2%	1	1%
ОБЩО 500 форми:	272	54,4%	79	15,8%	73	14,6%	23	4,6%	18	3,6%	15	3%	11	2,2%	5	1%	4	0,8%

Както става ясно от данните в таблицата, доминантният функционален еквивалент в българския език на гръцкото причастие на страдателния перфект е миналото страдателно

причастие – общо 54,4 % от формите са преведени с това съответствие. Този резултат е съвсем закономерен и очакван, като се има предвид, че и двата езика притежават конкретния вид причастие, при това със сходни функции и употреба. Същевременно обаче фактът, че само около 50%, т.е. едва половината, от причастията са преведени на български език с минало страдателно причастие, предизвиква интерес и налага едно по-задълбочено проучване на въпроса за функционалните съответствия в българския език на гръцките причастия на страдателния перфект. За по-голяма прегледност представяме резултатите от изследването и във вид на ветрило на функционалните еквиваленти (Сх. 1), а след това ще преминем към анализ на конкретните съответствия:

2.1. Минали страдателни причастия

Както вече бе посочено, миналите страдателни причастия са доминантният функционален еквивалент на гръцките причастия на страдателния перфект при превода им на български език, като 272 от всички 500 форми (или 54,4 %) са преведени с това съответствие. С цел да се изясни въпросът в кои конкретни случаи като преводен еквивалент на български език се използват миналите страдателни причастия, беше проведено допълнително изследване, което разкри при кои от четирите основни функции на гръцките причастия на страдателния перфект е предпочетено като съответствие българското минало страдателно причастие. Резултатите от изследването показаха следното: най-често българското минало страдателно причастие се предпочита като преводен еквивалент на гръцкото причастие на страдателния перфект, когато последното изпълнява ролята на **съгласувано определение**: от общо 272 примера в 89 от тях (или 32,72 %) гръцките причастия изпълняват тази роля. На следващо място е **сказуемното определение** – от 272 примера в 85 от тях (или 31,25 %) гръцките причастия на страдателния перфект изпълняват ролята на сказуемно определение. Следва **обособеното определение** – от 272 примера в 57 от тях (или 20,96 %) гръцките причастия на страдателния перфект изпълняват ролята на обособено определение. И на последно място е образуването на **втори перфект** в страдателен залог – от 272 примера в 41 от тях (или 15,07 %) гръцките причастия на страдателния перфект изпълняват ролята на втори перфект, който на български се превежда с минало страдателно причастие, служещо за образуване на страдателен залог. Поради ограничения обем на настоящата статия, ще посочим пример за употребата на българското минало страдателно причастие като преводен еквивалент на гръцкото причастие на страдателния перфект само за функцията, заемаща първо място сред посочените четири, а именно когато то изпълнява ролята на съгласувано определение – напр. *Μα εμεῖς προτινόμαστε το κλεμμένο, τον απαγορευμένο καρπό.* (41) – *Но ние предпочитахме крадения, забранения плод.* (33) (КТ). В дадения пример в гръцкия оригинал причастията на страдателния перфект *απαγορευμένο*, изпълняващо функцията на съгласувано определение в изказа *τον απαγορευμένο καρπό*, е преведено на български език с миналото страдателно причастие *забранения*, изпълняващо също функцията на съгласувано определение в изказа *забранения плод*.

2.2. Прилагателни имена

Според резултатите от изследването на второ място по честота на употреба се намират прилагателните имена, предпочетени в качеството им на функционално съответствие на гръцките причастия на страдателния перфект в **79** от всичките **500** форми, или в **15,8 %** от случаите. Този процент, разбира се, се намира доста далеч от доминантния функционален еквивалент (миналите страдателни причастия с 54,4 %), но все пак е достатъчно висок и заслужава внимание. Трябва да отбележим, че използването на прилагателни имена в качеството им на функционални съответствия на страдателните причастия е съвсем закономерно, като имаме предвид една от основните функции на миналите страдателни причастия, а именно тази на определение. Ограниченият обем на настоящото съобщение не позволява по-подробно разглеждане на това в кои от функциите на гръцките причастия е предпочетено като преводен еквивалент прилагателното име, затова тук ще приведем само характерен пример, в който гръцкото причастие изпълнява функцията на съгласувано определение – Напр. *Γιατ' ήταν στιγμής, που χωρίς να το θέλει, κοίταζε τον Αντώνη κατά πρόσωπο, κι έβλεπε τoτ' ένα στόμα με σφιγμένα χείλη, γεμάτα πείσμα και περιφρόνηση...* (38) – *Защото понякога, без да иска, наблюдаваше Антонис в лицето и тогава виждаше само уста с тънки устни, по които се четеше упорство и презрение;...* (39) (ГКс). В посочения пример гръцкото причастие на страдателния перфект *σφιγμένα* (букв. ‘стиснати’) е преведено на български език с прилагателното име *тънки*, което придава един постоянен признак на определяемото съществително име, за разлика от причастията, означаващо временен признак. Разбира се, доколко този избор на преводача е целесъобразен, е въпрос на интерпретация.

Също така трябва да отбележим, че голяма част от случаите, в които в българския превод е използвано прилагателно име като функционален еквивалент на гръцкото причастие на страдателния перфект, се отнасят до причастия от типа *ευτυχισμένος* (‘щастлив’), *δυστυχισμένος* (‘нещастен’), *διψασμένος* (‘жаден’), *πεινασμένος* (‘гладен’), *ευχαριστημένος* (‘доволен’), които е невъзможно да бъдат преведени на български език с минало страдателно причастие.

2.3. Минали свършени деятелни причастия

С почти същия процент като прилагателните имена са представени миналите свършени деятелни причастия, които са предпочетени от преводачите като функционални еквиваленти на гръцките причастия на страдателния перфект в **73** от общо **500** примера, или в **14,6 %** от случаите. И тук няма да се спираме подробно на функциите, изпълнявани от гръцкото причастие на страдателния перфект, при които преводачите са предпочели да използват като функционален еквивалент минало свършено деятелно причастие, само ще споменем един интересен факт, а именно, че не бяха открити случаи, в които гръцкото причастие на страдателния перфект да служи за образуване на т.нар. втори перфект в страдателен залог, т.е. миналото свършено деятелно причастие в български не се използва за функционален еквивалент на гръцките страдателни причастия, служещи за образуване на страдателен перфект. И тук ще приведем само един пример – напр. *...Μα ο Μανολιός σόπαινε· άκουγε τα λόγια του Κωνσταντή, κι ο νους του ήταν βυθισμένος στη σλλογή...* (31) – *Но Манольос мълчеше; слушаше думите на Констандис и беше потънал в размисъл;...* (31) (НК). В посочения пример гръцкото причастие на страдателния перфект *βυθισμένος* (букв. ‘потопен’), изпълняващо ролята на сказуемно определение в израза *ήταν βυθισμένος* (букв. ‘беше потопен’), е преведено на български език с миналото свършено деятелно причастие *потънал* (беше *потънал*), тъй като това е обичайната употреба на подобни изрази с преносно значение (срвн. *потънал в мислите си*, *потънал в скръб* и т.н.), а употребата на страдателното причастие (*потопен*) би била неуместна (сякаш някой друг е потопил героя в мисли, а не самият той).

Останалите функционални еквиваленти на гръцките причастия на страдателния перфект в българските преводи съставляват значително по-малък процент от всички съответствия (между 1 % и 4 %), затова можем да отдадем избора им на личните предпочитания на преводачите, а не на никакви езикови закономерности.

2.4. Наречия

И така, наречията се явяват функционални съответствия на гръцките причастия на страдателния перфект в **23** примера (от общо **500** причастни форми), или в **4,6 %** от случаите. Тъй като процентът е много малък, тук само ще посочим характерен пример, без да провеждаме

допълнително изследване за това в кои от функциите на гръцките причастия най-често се предпочитат като еквивалент наречието. Напр. – *Μην ανακατεύεσαι σε ξένες δουλειές, καπετάνιο! τσίριξε ο γερο-τσιφούτης αγριεμένος.* (25) – *Не се бъркай в чужди работи, капитане! – изписка ядосано старият стипца.* (26) (НК). В посочения пример гръцкото причастие на страдателния перфект *αγριεμένος* (букв. ‘ядосан’), изпълняващо функцията на сказуемно определение в израза *τσίριξε αγριεμένος* (букв. ‘изписка ядосан’), е преведено на български език с наречието *ядосано*, тъй като в българския език тази позиция по-естествено се заема от наречието, характеризиращо начина на извършване на действието. Всъщност в почти всички случаи, в които за функционален еквивалент на гръцките причастия на страдателния перфект са избрани наречия, става въпрос за сказуемни определения, и то основно към речеви глаголи, както в горния пример, но не само.

2.5. Съществителни имена

Съществителните имена са предпочетени като функционален еквивалент на гръцките причастия на страдателния перфект в още по-малък брой случаи – бяха окрити **18** такива (от общо **500** причастни форми), или в **3,6 %**. Поради малкото количество на тези съответствия отново няма да разглеждаме подробно функциите, които изпълняват гръцките страдателни причастия, а само ще посочим характерен пример. Само преди това можем да отбележим едно интересно наблюдение – по-голямата част от примерите се отнасят до съществителни, принадлежащи към емоционално-оценъчната лексика (изразяващи положителна или по-често отрицателна оценка). Напр. *Όσες φορές ερχόταν στο σπίτι μας ο Αλής, ένας γεροδεμένος Τούρκος καβάσης, του γινόμουνα φόρτωμα να με παίρνει μαζί του.* (26). – *Всеки път, когато вкъщи идваше Али, един здравеняк турчин гавазин, не го оставях на мира, докато не ме вземеше със себе си.* (24) (ДС). В конкретния пример гръцкото причастие на страдателния перфект *γεροδεμένος* (букв. ‘силен, як, добре сложен’) е преведено на български език със съществителното име *здравеняк*, чиято семантика съдържа положителна емоционална характеристика. Други подобни примери (но повечето с отрицателна оценъчност) са: *ο βλοημένος* – *хубостникът му, η κολασμένη* – *грешницата му недна, θεοσκοτωμένος* – *проклетник, χαδεμένος* – *галеник, αλαφροπαρμένος* – *чешит, κουσουριασμένος* – *кусурлия, δυστυχισμένος* – *нещастник* и др.

2.6. Глаголи

На следващо място в поредицата от функционални еквиваленти се намира глаголът, който е предпочетен като съответствие на гръцките причастия на страдателния перфект в **15** примера (от общо **500** причастни форми), или в **3 %** от случаите. И тук поради малкия брой на тези случаи само ще посочим характерен пример – напр. *Παιδιά δεν έκαναν και ολοχρονίς ήταν και οι δύο απασχολημένοι με την υγεία τους, που τους φαινόταν κλονισμένη, δίχως ποτέ να' χουν κάτι το σοβαρό.* (33) – *Нямаха деца и през цялото време и двамата се занимаваха със здравето си, което им се струваше разклатено, без да имат всъщност никога нещо сериозно.* (30) (ДС). В посочения пример гръцкото причастие на страдателния перфект *απασχολημένοι* (букв. ‘заети’) е преведено на български език с глаголната форма *се занимаваха*, която най-вероятно е предпочетена от преводача, защото с нея се набляга на процеса на извършване на действието повече, отколкото със съответното причастие.

2.7. Нулево съответствие (∅)

Следващото функционално съответствие на гръцките причастия на страдателния перфект също няма системен характер, а е резултат изцяло от личния избор на преводачите, но тъй като все пак бяха регистрирани подобни случаи (по-точно **11** от общо **500** причастни форми, или **2,2 %**), ще представим пример и за това съответствие – напр. *Κι όμως, το ρημάδι αυτό, το αφημένο έτσι στην τύχη του, το απεριποίητο, το ανοικονόμητο παλιόσπιτο, με τα στραβά κάγκελα και τα σπασμένα τζάμια, είχε έναν αέρα αρχοντικό, που τ' άλλο, το καινούργιο, βέβαια δεν τον είχε!* (20) – *Но тази занемарена и неподредена странна къща, с криви капаци и изпочупени стъкла, излъчваше някакъв господарски дух, който другата къща, новата, не притежаваше!* (20) (ГКс). В посочения пример преводачът е пропуснал в превода целия израз, съдържащ страдателно причастие – *το αφημένο έτσι στην τύχη του* (букв. ‘оставена на съдбата си’), може би защото описанието на старата къща и без това е достатъчно дълго и подробно, а смисълът става ясен на читателя и без дословния превод на посочения израз, който ненужно би утежнил повествованието. Разбира се, въпросът дали да бъде пропусната някаква част от оригинала в превода, се решава във всеки конкретен случай от съответния преводач, затова не могат да бъдат формулирани предварително никакви правила.

2.8. Други причастия (сегашно деятелно причастие, сегашно страдателно причастие)

Почти в края на класацията с функционалните еквиваленти на гръцките причастия на страдателния перфект се намират други два вида причастия, и по-конкретно сегашното деятелно причастие и сегашното страдателно причастие, които са предпочетени в едва **5** случая (от общо **500** причастни форми), или в **1 %** от примерите. Тук ще посочим по един пример за двата вида причастия:

а) **сегашно деятелно причастие** – напр. *Μπρατσέρες στα μουράγια της με νοματέους μέσα πετρωμένους που τους έψησε η κοχλασμένη λάβα...* (46) - ...платноходи по брега с хората вътре, целите вкаменени, опечени от врящата лава; (32) (КА). В посочения пример гръцкото причастие на страдателния перфект *κοχλασμένη* (букв. 'завряла') е преведено на български език със сегашното деятелно причастие *врящата*, тъй като това съответствие е по-подходящо предвид метафоричната, а не буквална употреба на гръцкото причастие (*κοχλασμένη λάβα* – *вряща лава*).

б) **сегашно страдателно причастие** – напр. *Κι ακόμα από μια αδυναμία, συχωρεμένη στην ηλικία του, καμάρωνε που τον εμπιστεύονταν και τον προτιμούσαν.* (45) – *Правеше го и от една слабост, извинима с възрастта му – гордееше се, че му се доверяват и го предпочитат.* (48) (ГКс). В посочения пример гръцкото причастие на страдателния перфект *συχωρεμένη* (букв. 'извинена') е преведено на български език със сегашното страдателно причастие *извинима*, като отново то е по-подходящо да предаде смисъла на оригинала – слабост, която може да бъде извинена (по принцип) с възрастта на героя. Употребата в случая на миналото страдателно причастие би променила смисъла в посока еднократност на действието (срвн. *слабост, извинена с възрастта му*), затова изборът на преводача е сполучлив.

2.9. Предложен израз

На последно място сред съответствията на гръцките причастия на страдателния перфект в българските преводи откриваме предложните изрази, предпочетени от преводачите едва в **4** случая (от общо **500** причастни форми), или в **0,8 %**. И тук малкият процент сочи, че изборът на това съответствие се дължи единствено на предпочитанията на преводачите, затова само ще посочим пример – напр. *Ο πατέρας, ωστόσο, παρά το υπόκωφο κουτσομπολιό που γινόταν γύρω από τη γυναίκα του, ήταν κατενθουσιασμένος.* (44) – *Но баща ми, въпреки приглушените клюки около жена му, бил във възторг от нея.* (40) (ДС). В посочения пример гръцкото причастие на страдателния перфект *κατενθουσιασμένος* (букв. 'много ентусиазиран') е преведено на български език с предложния израз (*бил*) *във възторг* най-вероятно поради това, че той по-сполучливо предава смисъла на оригинала, а именно голямото въодушевление на героя, за разлика от страдателното причастие *ενθουσιαзиран*, което звучи донякъде изкуствено, още повече при степенуване.

3. Заключение

И така, резултатите от представеното изследване показаха кои са функционалните еквиваленти на гръцките причастия на страдателния перфект в българския език, а именно: доминантният функционален еквивалент съвсем очаквано и закономерно е миналото страдателно причастие (с 54,4 % от случаите), а другите основни съответствия са прилагателните имена (с 15,8 %) и миналите свършени деятелни причастия (с 14,6 %). Останалите еквиваленти (наречия, съществителни имена, глаголи, сегашни деятелни причастия, сегашни страдателни причастия, предложни изрази) са използвани в доста по-малък процент от случаите (между 1 и 4 %), затова можем да заключим, че става въпрос за лични предпочитания на преводачите, а не за закономерни съответствия със системен характер. Фактът, че едва в половината от примерите в българския превод е предпочетен доминантният функционален еквивалент (а именно миналото страдателно причастие), докато в останалите случаи се избират други съответствия, показва, че дори когато дадено езиково явление съществува в два езика, при това със сходни значения и функции, това не е достатъчно основание то да бъде пренасяно механично от единия език в другия, а трябва във всеки конкретен случай да се търси най-точното съответствие, което, от една страна, да предава възможно най-пълно смисъла на текста от изходния език, а от друга страна, да спазва в най-голяма степен законите и правилата на езика на превода.

БИБЛИОГРАФИЯ:

- Васева, И. (1980)** Теория и практика на превода. Издателство: Наука и изкуство, София. (*Vaseva, I. Teoria i praktika na prevoda. Izdatelstvo: Nauka i izkustvo, Sofia 1980.*)
- Клерис, Хр.,
Бабиньотис, Г. (1999)** Κλαίρης, Χρ., Μπαμπινιώτης, Γ. Γραμματική της νέας ελληνικής: Δομολειτουργική – Επικοινωνιακή. II. Το Ρήμα. Αθήνα: Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα», 392 σ. (*Klairis, Chr., Bampiniotis, G. Grammatiki tis neas ellinikis: Domoleitourgiki – Epikoinoniaki. II. To Rima. Athina: Ekdoseis «Ellinika Grammata», 392 s.*)
- Куцаров, К. (2011)** Същност и граматически облик на съвременното българско причастие. – В: Научни трудове на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Т. 49, кн. 1, сб. А. Пловдив: УИ Паисий Хилендарски, с. 97 – 101. (*Kutsarov K. Sashtnost i gramaticheski oblik na savremennoto balgarsko prichastie – V: Nauchni trudove na Plovdivskia universitet „Paisiy Hilendarski“, T. 49, kn. 1, sb. A. Plovdiv: UI Paisiy Hilendarski, s. 97 – 101.*)
- Ницолова, Р. (2008)** Българска граматика. Морфология. София: УИ Св. Климент Охридски, 523 с. (*Nitsolova, R. Balgarska gramatika. Morfologia. Sofia: UI Sv. Kliment Ohridski, 523 s.*)
- Стоянов, С. (гл. ред.) (1983)** Академична граматика на българския книжовен език. Том II. Морфология. София: Изд. на БАН, 510 с. (*Stoyanov, S. (gl. red.) Akademichna gramatika na balgarskia knizhoven ezik. Tom II. Morfologia. Sofia: Izd. na BAN, 510 s.*)
- Цангалидис, А. (2012)** Τσαγγαλίδης, Α. Ρηματικές κατηγορίες για την περιγραφή της Νέας Ελληνικής: χρόνοι, εγκλίσεις και τι άλλο; In: Selected papers of the 10th International Conference of Greek Linguistics, Komotini, 2012, s. 1164-1169 (*Tsangalidis, A. Rimatikes katigories gia tin perigrافي tis Neas Ellinikis: chronoi, egkliseis kai ti allo; In: Selected papers of the 10th International Conference of Greek Linguistics, Komotini, 2012, s. 1164-1169*)
- Holton, D. (2000)** Γραμματική της ελληνικής γλώσσας, Holton, D., Mackridge, P., Φιλίππακη-Warburton, E. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 495 с. (*Grammatiki tis ellinikis glossas. Holton, D., Mackridge, P., Filippaki-Warburton, E. Athens: Ekdoseis Pataki, 495 s.*)

ΕКСЦЕРПИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ:

- HK:** Καζαντζάκης, Νίκος: «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται», Αθήνα: Εκδ. Ελένη Καζαντζάκη, 1964. – Никос Казандзакис: „Христос отново разпнат“, София: Изд. на БЗНС, 1983.
- ДС:** Σωτηρίου, Διδώ: «Οι νεκροί περιμένουν», Αθήνα: Κέδρος, 1988. – Дидо Сотириу: „Мъртвите чакат“, Пловдив: Христо Г. Данов, 1982.
- КТ:** Ταχтσήс, Κώστας: «Το τρίτο στεφάνι». Αθήνα: ΕΡΜΗΣ, 1985. – Костас Тахцис: „Третото венчило“, София: Еpsilon, 1999.
- КА:** Ασημακόπουλος, Κώστας: «Ο βασιλιάς και το άγαλμα». Αθήνα: ΕΣΤΙΑ, 1975. – Костас Асимакопулос: „Корсарят и статуята“, Варна: Георги Бакалов, 1979.
- ГКс:** Ξερόπουλος, Γρηγόριος: «Πλούσιοι και φτωχοί», Αθήνα: Μπίρης, 1959. – Григориос Ксенопулос: „Богати и бедни“, София: Народна култура, 1985.